

บทที่ 1

บทนำ

1. สภาพปัญหา

สืบเนื่องจากวิทยานิพนธ์เรื่อง “การใช้สิทธิโดยมิชอบในกฎหมายลักษณะละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 421” ของอุบลรัตน์ สิทธิยานันท์ อธิบายถึงปัญหาเรื่องการใช้สิทธิของบุคคลโดยมิชอบในกฎหมายลักษณะละเมิดตามมาตรา 421 ว่าบทบัญญัติของมาตรา 421 นั้นหาได้เป็นบทบัญญัติในกฎหมายละเมิดเป็นเอกเทศอีกฐานหนึ่งต่างหากไม่กล่าวคือบทบัญญัติของมาตรา 421 เป็นเพียงบทขยายความของมาตรา 420 ในข้อที่ว่าโดยผิดกฎหมายเท่านั้น ส่วนองค์ประกอบอย่างอื่นที่จะเป็นละเมิดต้องอาศัยบทบัญญัติของมาตรา 420 ให้ครบถ้วนอีกด้วยวิทยานิพนธ์ฉบับดังกล่าวได้ข้อสรุปเกี่ยวกับการใช้และการตีความประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 421 ไว้ว่าโดยทั่วไปการใช้สิทธิของบุคคลไม่อาจก่อให้เกิดความรับผิดในทางละเมิดขึ้นมาได้ เว้นแต่บุคคลนั้นจะใช้สิทธิไปในทางที่ไม่สุจริตหรือโดยมิชอบด้วยเจตนาที่จะก่อกวนแกล้งบุคคลอื่นให้ได้รับความเสียหายจึงจะนับได้ว่าเป็นการใช้สิทธิโดยไม่สุจริต และอาจต้องรับผิดจากการใช้สิทธิโดยมิชอบในทางละเมิดได้ วิทยานิพนธ์ฉบับดังกล่าวยังได้ข้อสรุปเกี่ยวกับการใช้และการตีความมาตรา 421 ต่อไปว่าบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1337 ถือได้ว่าเป็นบทบัญญัติมาตราหนึ่งที่กำหนดให้บุคคลผู้ใช้สิทธิโดยมิชอบต้องรับผิดจากการใช้สิทธินั้น ถ้าหากว่าการใช้สิทธินั้นเป็นเหตุให้เจ้าของอสังหาริมทรัพย์ได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนเกินกว่าที่ควรคิดหรือคาดหมายได้เมื่อนำพฤติการณ์รอบข้างมาพิจารณาประกอบ (มาตรา 1337 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์) บุคคลซึ่งเป็นผู้ใช้สิทธิโดยมิชอบนั้นต้องรับผิดต่อเจ้าของอสังหาริมทรัพย์ผู้ได้รับความเสียหาย

หลังจากที่ผู้เขียนได้ศึกษาวิทยานิพนธ์ฉบับดังกล่าวและทำการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเกี่ยวกับข้อความคิดของมาตรา 421 แล้วผู้เขียนเห็นด้วยกับความเห็นของผู้เขียนวิทยานิพนธ์ฉบับดังกล่าวจากการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมนี้ทำให้ผู้เขียนมีโอกาสศึกษาถึงข้อความคิดทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้สิทธิเป็นเหตุให้เจ้าของอสังหาริมทรัพย์ได้รับความเสียหายในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์(civil law)และระบบกฎหมายคอมมอนลอว์(common law)และเห็นว่าบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1337 เทียบได้กับข้อความคิดเรื่อง

nuisance ในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ ซึ่งวิทยานิพนธ์ฉบับดังกล่าวมุ่งศึกษาเกี่ยวกับ บทบัญญัติของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 421 โดยสรุปไว้ในวิทยานิพนธ์ฉบับดังกล่าวว่าประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1337 ถือได้ว่าเป็นบทบัญญัติมาตราหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่าการใช้สิทธิของบุคคลโดยมิชอบและเป็นเหตุให้เจ้าของอสังหาริมทรัพย์ได้รับความเสียหายจะต้องรับผิดชอบจากการใช้สิทธินั้นตามมาตรา 421 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยยังมีได้ศึกษาค้นคว้าในรายละเอียดของมาตรา 1337 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่ามีรายละเอียดอย่างไรจึงทำให้ผู้เขียนสนใจที่จะศึกษาถึงสิทธิของเจ้าของอสังหาริมทรัพย์ผู้ได้รับความเสียหายว่าจะเป็นดังข้อสรุปเช่นนั้นหรือไม่อย่างไร ประกอบกับบทบัญญัติของมาตรา 1337 ยังมีปัญหาอื่น ๆ อีกบางประการ ทำให้ผู้เขียนสนใจที่จะศึกษาหลักกฎหมายเกี่ยวกับมาตรา 1337 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ปัญหาเกี่ยวกับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1337 มีดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับการใช้และการตีความมาตรา 1337 เนื่องจากมาตรา 1337 เป็นบทบัญญัติที่คุ้มครองเจ้าของอสังหาริมทรัพย์ผู้ได้รับความเสียหายจากการใช้สิทธิของบุคคลอื่น แต่เนื่องจากถ้อยคำที่บัญญัติไว้ในมาตรา 1337 ใช้คำว่า “บุคคลใดใช้สิทธิของตน.” ส่วนประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 421 ใช้คำว่า “การใช้สิทธิ.....” ซึ่งมีปัญหาว่าคำว่า “ใช้สิทธิ” ตามบทบัญญัติทั้งสองมาตรานี้เป็นเรื่องเดียวกันหรือเป็นเรื่องที่แตกต่างกันตามมาตรา 421 เรียกว่าการใช้สิทธิเกินส่วน¹ หรือการใช้สิทธิโดยมิชอบด้วยกฎหมายมีความมุ่งหมายอย่างเดียวกัน ซึ่งมีแต่จะให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่นปัญหาว่าถ้าหากการใช้สิทธินั้นเป็นการใช้สิทธิของตนโดยชอบไม่มีเจตนาถั่นแกล้งให้บุคคลอื่นได้รับความเสียหายซึ่งไม่เข้าบทบัญญัติของมาตรา 421 แล้วแต่ขณะเดียวกันการใช้สิทธินั้นเป็นเหตุให้เจ้าของอสังหาริมทรัพย์ได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนเกินไปกว่าที่ควรคิดหรือคาดหมายได้เมื่อนำพฤติการณ์รอบข้างมาพิจารณาประกอบแล้ว ปัญหาว่าจะเข้าบทบัญญัติของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1337 หรือไม่

---

¹ คำว่า “การใช้สิทธิเกินส่วน (abuse of right)” ศาสตราจารย์ ดร.จิต เศรษฐบุตร เป็นอาจารย์ท่านแรกที่ใช้ชื่อเช่นนี้ นอกจากมีการใช้คำว่า “การใช้สิทธิเกินส่วน” แล้วมีนักนิติศาสตร์ของไทยบางท่านใช้คำว่า “การใช้สิทธิโดยไม่ชอบ เช่น อาจารย์ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒน ศานต์ อย่างไรก็ตามนักนิติศาสตร์ปัจจุบันก็ยอมรับคำว่า “การใช้สิทธิเกินส่วน” เช่นอาจารย์ พจน ุชปาคม ดังที่ท่านได้กล่าวไว้ในหนังสือกฎหมายคำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่า ด้วยละเมิด

2. ความสับสนในการบังคับใช้และการตีความระหว่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 421 และมาตรา 1337 ยังมีปัญหาที่ติดตามมากล่าวคือถ้าหากบุคคลใดใช้สิทธิของตนโดยชอบไม่มีเจตนาถั่นแกลั้งให้บุคคลอื่นเสียหายซึ่งไม่เข้ามาตรา 421 แล้วแต่ขณะเดียวกันการใช้สิทธิโดยชอบนั้นเป็นเหตุให้เจ้าของอสังหาริมทรัพย์ได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนเกินไปกว่าที่ควรคิดหรือคาดหมายได้เมื่อนำพฤติการณ์รอบข้างมาพิจารณาประกอบแล้วประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1337 ตอนท้ายบัญญัติว่า “ทั้งนี้ไม่ลบล้างสิทธิที่จะเรียกเอาค่าทดแทน” ปัญหาว่าจะเรียกค่าทดแทนโดยอาศัยบทบัญญัติใดโดยอาศัยบทกฎหมายลักษณะละเมิดตามมาตรา 420 หรืออาศัยบทกฎหมายลักษณะทรัพย์ตามมาตรา 1337 โดยตรงโดยถือว่าบทบัญญัติของมาตรา 1337 เป็นบทบัญญัติที่กำหนดให้บุคคลต้องรับผิดชอบจากการใช้สิทธิของตนเป็นเอกเทศอีกฐานหนึ่งต่างหากโดยไม่ต้องอาศัยกฎหมายลักษณะละเมิดตามมาตรา 420 หรือมาตรา 421 เลย

3. หลักความยินยอมจะนำมาใช้แก่กรณีตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1337 ได้หรือไม่ กล่าวคือจำเลยจะอ้างได้หรือไม่ว่าผู้เสียหายได้เข้ามาอยู่ในบริเวณที่มี ฝุ่นควั่นกลิ่นเหม็นและเสียงดัง อันเป็นเหตุแห่งความเดือดร้อนรำคาญ ดังนี้จะถือได้หรือไม่ว่าบุคคลผู้ก่อความเสียหายไม่ต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากผู้เสียหายยินยอมที่จะได้รับความเดือดร้อนรำคาญดังกล่าวเนื่องจากทราบอยู่ก่อนแล้วจึงไม่ถือว่าบุคคลผู้ใช้สิทธินั้นทำความเดือดร้อนรำคาญต่อผู้เสียหายเนื่องจากผู้เสียหายยินยอมแล้ว

4. ปัญหาเกี่ยวกับสิทธิของเจ้าของอสังหาริมทรัพย์ผู้ได้รับความเสียหายที่จะปฏิบัติการเพื่อยังความเสียหายหรือเดือดร้อนนั้นให้สิ้นไป

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1337 บัญญัติว่า “บุคคลใดใช้สิทธิของตนเป็นเหตุให้เจ้าของอสังหาริมทรัพย์ได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนเกินกว่าที่ควรคิดหรือคาดหมายได้ว่าจะเป็นไปตามปกติและเหตุอันควรในเมื่อเอาสภาพและตำแหน่งที่อยู่แห่งทรัพย์สินนั้นมาคำนึงประกอบไว้ว่าเจ้าของอสังหาริมทรัพย์มีสิทธิที่จะปฏิบัติการเพื่อยังความเสียหายหรือเดือดร้อนนั้นให้สิ้นไป ทั้งนี้ไม่ลบล้างสิทธิที่จะเรียกเอาค่าทดแทน”

เนื่องจากมาตรา 1337 ไม่ได้บัญญัติให้เห็นอย่างชัดแจ้งว่าเจ้าของอสังหาริมทรัพย์ผู้ได้รับความเสียหายจากการใช้สิทธิของบุคคลอื่นมีสิทธิที่จะปฏิบัติการเพื่อยังความเสียหายหรือเดือดร้อนให้สิ้นไปด้วยตนเองได้หรือไม่กล่าวคือเจ้าของอสังหาริมทรัพย์มีสิทธิใช้กำลังป้องกันสิทธิของตนเองโดยพลการไม่ต้องขออำนาจศาลก่อนหรือว่าจะต้องใช้สิทธิทางศาลเท่านั้นจะทำกฎหมายเองไม่ได้ ปัญหานี้ นักกฎหมายไทยยังมีความเห็นแตกต่างกันอยู่ฝ่ายหนึ่งเห็นว่าเจ้าของ

อสังหาริมทรัพย์ผู้ได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนจากการใช้สิทธิของบุคคลอื่นสามารถที่จะใช้กำลังป้องกันสิทธิของตนเองได้เรียกว่า การใช้กำลังเพื่อป้องกันสิทธิโดยไม่ต้องฟ้องร้องหรือขออำนาจจากศาลก่อน² แต่อีกฝ่ายหนึ่งเห็นว่าหากตีความประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1337 ให้บังคับได้เองโดยผลการไม่ต้องฟ้องร้องต่อศาลก็น่าจะเปิดช่องให้เกิดความไม่สงบขึ้นได้ด้วยประการต่าง ๆ เพราะถ้ากฎหมายจะให้บังคับได้เองโดยผลการต้องมีกฎหมายให้ทำได้ เช่นใน มาตรา 451 เป็นต้น³ ผู้เขียนเห็นว่าปัญหาข้อนี้ยังคงเป็นประเด็นที่น่าศึกษาและน่าพิจารณาอย่างยิ่ง

อย่างไรก็ดีเนื่องจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นการศึกษาต่อเนื่องมาจากวิทยานิพนธ์เรื่อง “การใช้สิทธิโดยมิชอบในกฎหมายลักษณะละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 421” ของอุบลรัตน์ สิทธิยานนท์ การศึกษาปัญหาของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงอาจมีบางปัญหาที่เกี่ยวข้องไปถึงมาตรา 421 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ด้วย ดังนั้นในส่วนที่เกี่ยวข้องกับมาตรา 421 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จะตั้งอยู่บนข้อสรุปความเห็นตามวิทยานิพนธ์ฉบับดังกล่าว

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงแนวความคิดเกี่ยวกับการใช้สิทธิเป็นเหตุให้เจ้าของอสังหาริมทรัพย์ได้รับความเสียหายและการทำความเสียหายต่อทรัพย์สิน

1. ศึกษาแนวความคิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินในกฎหมายโรมัน

---

²ประมุข สุวรรณศรี, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 1, 4 ว่าด้วยทรัพย์, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพฯ : นิติบรรณการ, 2526), น.218.

³จิต เศรษฐบุตร, หลักกฎหมายแพ่งลักษณะละเมิด, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2545), น.175.

³เสนีย์ ปราโมช, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะทรัพย์, (พระนคร : โรงพิมพ์อักษรสาสน์, 2520), น. 243.

2. ศึกษาหลักกฎหมายต่างประเทศเกี่ยวกับการใช้สิทธิเป็นเหตุให้เจ้าของอสังหาริมทรัพย์ได้รับความเสียหายโดยศึกษาจากระบบกฎหมายคอมมอนลอร์ของประเทศอังกฤษ และระบบกฎหมายซีวิลลอร์ของประเทศเยอรมันและฝรั่งเศส

3. ศึกษาประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับการร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ

4 ว่าด้วยทรัพย์สินการยกร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1337 แนวคำพิพากษาฎีกาที่ใช้บังคับก่อนประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1337 ใช้บังคับและหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้สิทธิเป็นเหตุให้เจ้าของอสังหาริมทรัพย์ได้รับความเสียหายในปัจจุบันรวมทั้งข้อเสนอแนะของกรรมการร่างนักกฎหมายชาวต่างประเทศและชาวไทย

4. ศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการใช้และการตีความประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1337

3. ขอบเขตของการศึกษา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีขอบเขตของการศึกษาในส่วนที่เกี่ยวกับการก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินในกฎหมายโรมันอันได้แก่การทำให้เสียทรัพย์และเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิของผู้อื่นรวมทั้งการบุกรุก หลักกฎหมายต่างประเทศในระบบกฎหมายคอมมอนลอร์ และระบบซีวิลลอร์ และหลักกฎหมายไทยเกี่ยวกับการใช้สิทธิเป็นเหตุให้เจ้าของอสังหาริมทรัพย์ได้รับความเสียหายเพื่อจะเป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการใช้และการตีความประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1337 และข้อเสนอแนะขอบเขตของการศึกษาโดยย่อมีดังนี้

บทที่ 1 บทนำ กล่าวถึง สภาพปัญหา วัตถุประสงค์ของการศึกษาขอบเขตการศึกษาวิธีการศึกษาและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษาคั้งนี้

บทที่ 2 แนวความคิดสมัยโรมัน กล่าวถึง แนวความคิดเกี่ยวกับเรื่องละเมิดในการทำความเสียหายต่อทรัพย์สินของผู้อื่นและการละเมิดสิทธิของผู้อื่นรวมทั้งการบุกรุก

บทที่ 3 หลักกฎหมายของต่างประเทศที่เกี่ยวกับการใช้สิทธิเป็นเหตุให้เจ้าของอสังหาริมทรัพย์เสียหายกล่าวถึงระบบกฎหมายคอมมอนลอร์ของประเทศอังกฤษและที่เกี่ยวข้องของพอสมควร ระบบกฎหมายซีวิลลอร์ของประเทศเยอรมันและฝรั่งเศส

บทที่ 4 หลักกฎหมายไทยเกี่ยวกับการใช้สิทธิเป็นเหตุให้เจ้าของอสังหาริมทรัพย์เสียหาย กล่าวถึงการยกร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ 4 ว่าด้วยทรัพย์สินแนวคำพิพากษาฎีกาที่ใช้บังคับก่อนประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1337 ใช้บังคับการยกร่าง

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1337 ข้อเสนอแนะของกรรมการร่างกฎหมายชาวต่างประเทศและชาวไทยและวิเคราะห์หลักกฎหมายต่างประเทศซึ่งมีอิทธิพลต่อหลักกฎหมายไทย

บทที่ 5 ปัญหาเกี่ยวกับการใช้และการตีความประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1337 ว่ามีปัญหาเกี่ยวกับการใช้และการตีความอย่างไรรวมทั้งแนวคำพิพากษากฎีกาในปัจจุบันว่ามีขอบเขตการใช้กว้างแคบแค่ไหน

บทที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะของผู้เขียน

4 วิธีการศึกษา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เป็นการอธิบายถึงหลักกฎหมายและการวิเคราะห์ควบคู่กันไปกล่าวคือ อธิบายถึงหลักกฎหมายเกี่ยวกับการใช้สิทธิเป็นเหตุให้เจ้าของอสังหาริมทรัพย์ได้รับความเสียหายทั้งกฎหมายของต่างประเทศและกฎหมายของไทยและความเห็นของศาลก่อนและชี้ให้เห็นประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในกฎหมายไทยเราว่ามีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องนี้อย่างไรบ้างและวิเคราะห์หลักเกณฑ์ที่ศาลใช้ในการตัดสินคดีพร้อมทั้งข้อเสนอแนะของผู้เขียน

5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ

1. ทำให้เข้าใจแนวความคิดเกี่ยวกับการทำความเสียหายแก่ทรัพย์สินในกฎหมายโรมัน
2. ทำให้เข้าใจหลักกฎหมายต่างประเทศเกี่ยวกับการทำความเสียหายแก่ทรัพย์สินในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ และระบบกฎหมายซีวิลลอว์อันมีอิทธิพลต่อหลักกฎหมายไทยในส่วนที่เกี่ยวกับการใช้สิทธิของตนเป็นเหตุให้เจ้าของอสังหาริมทรัพย์เสียหาย
3. ทำให้เข้าใจหลักกฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1337 และสามารถวิเคราะห์ปัญหาโดยการเปรียบเทียบหลักกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศเพื่อจะเป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะ
4. เพื่อจะเป็นประโยชน์ให้กับนักศึกษาที่จะศึกษาค้นคว้าเพื่อจัดทำวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องต่อไป